

УДК 657.631.:338.432 (075.8)

А.Л. ПОДОЛЬСЬКА, старший викладач НТУ «ХПІ», Харків
С.П. ЧЕРКАСОВА, старший викладач «ХІУ», Харків
Ю.С. ЛІТВІНОВА, асистент НТУ «ХПІ», Харків

КОМПЛЕКСНИЙ АНАЛІЗ, ДІАГНОЗ ТА ПРОГНОЗ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА НА ОСНОВІ МЕТОДУ МОНІТОРИНГУ

Наведено результати наукового дослідження характеристик систем комплексного аналізу, діагностики та прогнозування діяльності вітчизняних підприємств у нових умовах господарювання; запропоновано заходи для запобігання кризовим явищам у процесі створення та реалізації конкурентоспроможної продукції українського виробництва на основі застосування методу моніторингу.

The results of scientific research performance of systems of complex analysis, diagnosis and prognosis of domestic enterprises in the new economic conditions and proposed measures to prevent the crisis phenomena in the process of creating and implementing competitive Ukrainian production on the basis of the method of monitoring.

Приведены результаты научного исследования характеристик систем комплексного анализа, диагностики и прогнозирования деятельности отечественных предприятий в новых условиях хозяйствования; предложены меры для предотвращения кризисных явлений в процессе создания и реализации конкурентоспособной продукции украинского производства на основе применения метода мониторинга.

Ключові терміни: конкурентне середовище, аналіз, прогноз, моніторинг, тенденції, кризові ситуації, ітеративний алгоритм, інноваційний розвиток.

Вступ. Актуальність наукового дослідження, результати якого наведено в даній статі, пояснюється істотними перетвореннями у сфері економічних відносин та швидкими змінами ринкової кон'юнктури, що викликало потребу у застосуванні керівниками та спеціалістами підприємств сучасних методів конкурентної боротьби з врахуванням специфічних умов, що склалися у теперішній час в Україні. Одним з таких ефективних методів є моніторинг процесів виробництва та збуту продукції вітчизняного виробництва.

Постановка задачі. Проблема полягає в необхідності методологічного забезпечення процесу створення та функціонування комплексних систем аналізу, діагностики та прогнозування діяльності вітчизняних підприємств у нових умовах господарювання. Нижче за текстом наведено результати дослідження характеристик таких систем, а також запропоновано заходи для вдосконалення процесу взаємодії їх складових у нових умовах господарювання

при застосуванні методів моніторингу.

Методологія. Аналіз у широкому плані – це спосіб дослідження, заснований на процесі поділу цілого на складові частини та їх вивчення у всій розмаїтості зв'язків і залежностей. Аналіз діяльності підприємства є першим науково-аналітичним етапом процесу прогнозу та розробки стратегічних, тактичних, оперативних планів підприємства. Цей аналіз зводиться до вивчення внутрішнього та зовнішнього середовища підприємства.

Аналіз внутрішнього середовища підприємства рекомендується проводити за двома методиками: 1) за методикою дослідження факторів внутрішнього середовища: цілі, структури, технології, завдання, люди; 2) за методикою аналізу господарської діяльності підприємства.

Системний аналіз підприємств багато в чому перетинається з методами діагностики макро- та мікроекономічних систем. Діагностика економічних систем – це комплекс досліджень, які спрямовані на виявлення причин стримування розвитку цих систем та науково обгрунтоване визначення засобів забезпечення високої ефективності виробництва та збуту продукції. Засобами діагностики є: побудова «дерева цілей», функціонально-цільовий аналіз; причинно-наслідковий аналіз проблем; метод порівнянь; балансовий метод; математичні методи; графічний метод.

Діагностику стану економіки підприємства рекомендується здійснювати групою висококваліфікованих спеціалістів своєї організації та запрошених зі сторони або консалтингової фірми. До складу діагностичної групи мають входити наступні спеціалісти: маркетологи, конструктори та технологи, спеціалісти з міжнародних економічних зв'язків та організації виробництва, економісти-аналітики, соціологи, інженери-системники, математики, програмісти. За результатами комплексного аналізу та діагностики стану економіки підприємства керівники отримують можливість прогнозувати зміни, які будуть сприяти або перешкоджати досягненню його цілей, а також науково обгрунтовано побудувати комплексний план інноваційного розвитку процесів виробництва та розподілу продукції. Основні фрагменти цього плану мають бути сконцентровані у бізнес-плані. Результати аналізу внутрішнього та зовнішнього середовища підприємства мають лаконічно відбитися у наступних розділах бізнес-плану: «Характеристика продукції та послуг», «Аналіз ринку збуту продукції (послуг)», «Аналіз конкуренції та способи досягнення конкурентних переваг підприємства на цільовому ринку», «Аналіз бізнес-портфеля».

Для підвищення швидкості прийняття обгрунтованих рішень щодо

інноваційного розвитку підприємств його керівники та спеціалісти мають регулярно відслідковувати хід процесів виробництва та збуту продукції, тобто здійснювати сучасний моніторинг.

Основними функціями моніторингу процесів у сфері діяльності підприємства є: 1) спостереження за динамікою внутрішнього та зовнішнього середовища (в тому числі макро- та мікро-маркетингового середовища) підприємства; 2) здійснення комплексного аналізу, діагнозу та прогнозу діяльності підприємства на основі застосування сучасних методів управління; 3) безперервна актуалізація бази знань автоматизованої системи управління процесами виробництва та збуту продукції підприємства; 4) виявлення причин відхилень фактичного ходу цих процесів від плану; 5) регулювання ходу фактичних процесів у сфері діяльності підприємства в діалоговому режимі взаємодії з електронними засобами управління для досягнення його мети.

Необхідно зробити акцент на тому, що йде мова саме про ті функції моніторингу, які спрямовані на спостереження за процесами у сферах макроекономіки, політики, екології, технології, фінансів, а також діяльності суб'єктів господарювання для того, щоб правильно визначити певні тенденції, не допустити кризових ситуацій як у теперішні час, так і в майбутньому за допомогою сучасних методів управління та інформаційних технологій. Методичний підхід до організації системи моніторингу конкурентного середовища базується на таких принципах: системності, оперативності, достатньо високої вірогідності, конфіденційності.

Результати дослідження. Відповідно до результатів даного дослідження розроблено ітеративний алгоритм моніторингу конкурентного середовища. Цей алгоритм становить послідовність певних операцій: 1) підготовка до здійснення моніторингу чергового циклу виробництва та реалізації продукції; 2) системне спостереження за ходом процесів у сфері діяльності підприємства та конкуренції на ринках; 3) формування інформаційних блоків автоматизованої системи управління діяльністю підприємства; 4) систематизація та упорядкування релевантної інформації; 5) розрахунок показників, які характеризують стан конкурентного середовища; 6) прогноз змін у конкурентному середовищі; 7) прогнозування конкурентної позиції підприємства на ринку; 8) розробка та здійснення заходів на основі даних моніторингу для оптимізації процесу використання ресурсів; 9) підвищення ефективності діяльності підприємства та поліпшення його позиціонування у конкурентному середовищі.

Висновки. Таким чином, можна зробити висновок, що запропонований

алгоритм моніторингу процесів у сфері діяльності підприємства та у конкурентному середовищі дає можливість: а) забезпечити високу якість аналізу та прогнозу інноваційної діяльності вітчизняних підприємств, попередити наслідки впливу на цю діяльність негативних факторів; б) своєчасно здійснити заходи для запобігання кризовим явищам в процесі створення та реалізації конкурентоспроможної продукції українського виробництва.

Список літератури: 1. *Бажин И.И.* Информационные системы в менеджменте.-М.: ГУ-ВШЭ, 2000. - 688 с. 2. *Питер Дойль* Маркетинг-менеджмент и стратегии. 3-е издание / Пер. с англ. под ред. Ю.Н. Каптуревского.- СПб: Питер, 2002.- 544 с. 3. *Редченко К.І.* Стратегічний аналіз у бізнесі: навч. посіб. / К.І. Редченко. - 2-е вид., допов.-Л.: Альтаїр, 2003. - 272 с. 4. *Чейз Р.Б.* Производственный и операционный менеджмент : Пер. с англ. - 10-е изд. / Р.Б. Чейз, Ф.Р. Джейкобз, Н.Дж. Аквилано. - М.: ООО «И.Д. Вильямс», 2007. 1184 с.

Надійшло до редколегії 18.04.2012